

KNJIŽEVNOST**Matjaž Geršič:****Pokrajinska imena kot dejavnik identitete****Geografija Slovenije 36**

Ljubljana 2020: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 240 strani, ISBN 978-961-05-0435-1 (tiskana različica), ISBN 978-961-05-0436-8 (elektronski vir)

Čeprav pokrajinska imena ali horonime najdemo že na najstarejših zemljevidih sedanjega slovenskega ozemlja, so ne le pri nas, ampak tudi v svetovnem merilu med najslabše raziskanimi zvrstmi zemljepisnih imen. Njihova obravnava je namreč zaradi zapletenega filozofskega podstata na eni strani ter pokrajinske pestrosti in neenotne opredelitve pojma pokrajina na drugi razmeroma kompleksen in zapleten predmet raziskovanja. Pričujoča monografija je pomemben prispevek k zapolnjevanju te vrzeli. Z njo smo dobili temeljito študijo o pokrajinskih imenih, ki je pomembna tako z vidika njihovega sistematičnega zajema kot vrednotenja, sveži metodološki prijemi z inovativnimi zemljevidi in grafikoni pa bodo verjetno uporabljeni tudi v sorodnih domačih in tujih raziskavah.

V uvodnem, splošnem delu so opredeljeni temeljni pojmi (pokrajina in regija, ime in zemljepisno ime, identiteta), nakar je predstavljen zgoščen pregled dosedanje obravnave slovenskih zemljepisnih imen, pri čemer so ta razvrščena po poglavitnih tipih. V drugem delu so kronološko obravnavani viri zajema pokrajinskih imen ter rezultati, nastali na podlagi njihove podrobne analize. V tretjem, zaključnem delu so predstavljeni rezultati, ki so plod vzorčnega anketiranja.

Avtor je za dosego zastavljenih raziskovalnih ciljev razvil svojske metode, s katerimi mu je uspelo ponazoriti tako raznovrstnost obravnavane tematike kot njeno zapletenost, saj je moral orati ledino na področju, ki se je doslej na svetovni ravni predstavljalo zgolj opisno, medtem ko je v slovenskem merilu popolna novost.

Najprej se je moral sistematično lotiti zajema pokrajinskih imen, pri čemer se je oprl na vse tri razpoložljive podatkovne vire: stare (arhivske) in sodobne zemljevide, Register zemljepisnih imen (REZI), ki ga vzdržuje in z njim upravlja Geodetska uprava Republike Slovenije, ter dosedanje geografske členitve slovenskega ozemlja, v katerih se je zaradi potreb ponazoritve pokrajinske raznolikosti našega ozemlja zavestno »skovalo« marsikatero novo pokrajinsko ime.

Pregledal je vse razpoložljive zemljevide s prikazi slovenskega ozemlja, iz katerih je izpisal vsa tovrstna imena, na katera je naletel. Če so bili za antično in srednjeveško obdobje na razpolago le posamezni viri, mu je uspelo za čas novega veka (med letoma 1492 in 1900) pregledati kar 65 zemljevidov, še veliko več pa za sodobno obdobje v 20. in 21. stoletju, za katerega je našel in analiziral kar 750 različnih kartografskih virov. Pokrajinska imena za zemljevide v merilih 1 : 5000, 1 : 25.000 in 1 : 250.000 je zajel tudi iz REZI-ja, pri čemer opozarja na precejšnje netočnosti pri pomenski klasifikaciji zapisanih zemljepisnih imen, tako da so kot pokrajinska imena neupravičeno opredeljena tudi mnoga imena, ki to niso.

V arhivskih virih je identificiral več kot 130 različnih pokrajinskih imen. Večini je lahko pripisal sodobne imenske ustreznice, posamezni primeri pa so ostali neidentificirani. Na starih zemljevidih se največkrat pojavljajo imena Istra, Kras, Hrušica in Zgornja Kranjska (Gorenjska). S primerjavami zapisov nekaterih neenotnih pokrajinskih imen, kakršna so na primer Brda oziroma Goriška brda, ali Kamniške planine, Savinjske Alpe, Kamniške in Savinjske Alpe oziroma Kamniško-Savinjske Alpe, mu je z zanimivimi grafičnimi prikazi uspelo ponazoriti imensko spremenljivost. Avtor na podlagi različne pozicije zapisov posameznih zemljepisnih imen na zemljevidih opozarja tudi na njihovo prostorsko spremenljivost, ki je, kot se je pokazalo v primerih zapisov imen Kras in Julijske Alpe, lahko tudi posledica nepoznavanja njihove dejanske razsežnosti.

Še najlaže delo je imel z zajemom imen iz slovenskih geografskih regionalizacij, saj je za ta namen že imel na razpolago nekaj virov z izpisanimi imeni. Preučil je deset različnih členitev slovenskega ozemlja, ki so nastale med letoma 1935 in 2012, dodal jim je še členitev za regionalno politiko Evropske unije iz leta 2004. Tovrstne preučitve je nadgradil z analizo zbornikov zborovanj slovenskih geografov, kar mu je omogočilo, da je dobil podrobnejši vpogled v pokrajinska imena za posamezna obravnavana območja, saj so bila tudi ta na večini zborovanj predmet poglobljenih razprav. V regionalizacijah se je slaba polovica pokrajinskih imen pojavila povsem na novo, saj jih viri izpred leta 1900 še niso vsebovali.

Avtor ugotavlja, da so številna pokrajinska imena posledica pokrajinske pestrosti in drobne razčlenjenosti slovenskega ozemlja, ki spada med najbolj raznolika tako v evropskem kot svetovnem merilu.

Pokrajinskih imen, ki jih je avtor identificiral v več kot petnajstih preučenihih virih, je le petnajst: Bela krajina, Bohinj, Brkini, Goričko, Goriška brda, Gorišanci, Haloze, Istra, Julijske Alpe, Kozjansko, Kras, Ljubljansko barje, Pohorje, Slovenske gorice in Suha krajina. Prav ta lahko označimo za naša najbolj uveljavljena pokrajinska imena. Med njimi ni imen nekdanjih avstrijskih dežel in njihovih delov, ki pa jih na podlagi podatkov iz anket lahko označimo za med ljudmi še vedno prevladujoče uveljavljena. Potegnemo lahko zaključek, da uradni registri in regionalizacije ne vplivajo v večji meri na imena pokrajin, uveljavljena v zavesti ljudi, in ima torej glede tega očitno še vedno pomembnejšo vlogo kolektivni zgodovinski spomin.

Pomemben segment publikacije je torej tudi ugotavljanje poznavanja pokrajinskih imen med anketiranci, njihovo občutenje pokrajinske pripadnosti, pa tudi odnosa do pokrajinskih imen v trženjske namene in kreiranja blagovnih znamk. Posebno vrednost imajo spoznavni zemljevidi, ki odražajo dojetje razprostranjenosti prikazanih, poimenovanih in zamejenih pokrajin posameznih anketirancev. Pri tem ima še posebno vrednost njihovo videnje aktualne pokrajinske razčlenjenosti Slovenije. Avtor je na podlagi spoznavnih zemljevidov ugotovil, da daje večina anketirancev prednost delitvi Slovenije na osem pokrajin.

Za anketiranje je avtor ob pomoči Statističnega urada Republike Slovenije, ki je izdelal slučajni vzorec, vprašalnike razposlal na 6000 naslovov, med katerimi jih je bilo 5000 razpršenih po celotni državi, razdeljeni na vzhodni in zahodni del, po 500 pa na območji Kozjanskega in Posavja. V teh dveh sosednjih pokrajinah na vzhodu Slovenije, eni tradicionalni in drugi, ki se v zavesti prebivalstva kot

posledici členitve Slovenije na statistične regije na novo uveljavlja, je želel izvedeti več tudi o identiteti in njenem spreminjanju. Odziv anketirancev je bil 14-odstoten.

Na pilotnih območjih zahodni del Slovenije in vzhodni del Slovenije je avtor na podlagi navedb pokrajine bivanja ugotovil še vedno močno zakoreninjenost imen nekdanjih habsburških dednih dežel ter njihovih delov. Z anketiranjem na pilotnih območjih Kozjansko in Posavje je bilo ugotovljeno, da je stopnja ujemanja med poimenovanjem pokrajine in pokrajinsko identiteto visoka, da večina anketirancev spremembe občutka osebne pokrajinske identitete ne zaznava, tisti pa, ki so ga zaznali, so kot prelomno obdobje navedli osamosvojitve Slovenije.

Vloga pokrajinskih imen v zavesti ljudi odseva tudi pri opredeljevanju njihove identitete. Stopnja ujemanja med poimenovanjem pokrajine in pokrajinsko zavestjo je visoka, saj je 77 % anketirancev pokrajino svojega bivanja poimenovalo enako, kot so opredelili tudi svojo pokrajinsko identiteto. Raziskava je razkrila, da ima prostorska identiteta nedvomno dinamičen značaj. Večina pokrajinskih imen je trdno zakoreninjenih, nekatera izginjajo, se pa, čeprav redkeje, pojavljajo tudi nova. Pri ugotavljanju identitete z vidika sogovornika se je pokazalo, da največji delež anketirancev pri predstavitvi lokacije svojega bivanja v pogovoru z nekom iz iste pokrajine uporabi ime domačega kraja, z nekom iz sosednje pokrajine ime domače pokrajine, pri komunikaciji s tujcem pa ime naše države.

Zanimivi so tudi prikazi imenskih vročih točk, ki pravzaprav odsevajo njihovo imensko nedorečenost, saj se na njih prepletajo raznovrstna pokrajinska imena. Še najbolj ustaljena imena so na območjih Goriškega, Bele krajine, zgornje Gorenjske in Pohorja, največ različnih imen pa je bilo navedenih na območjih vzhodno od Kamnika, jugovzhodno in severozahodno od Idrije ter zahodno od Brežic.

Ker je delo v osnovi interdisciplinarno, se odpirajo nove možnosti v sodelovanju z jezikoslovci, v mislih imam predvsem etimološke raziskave, in zgodovinarji, ob pomoči katerih bi lahko razkril pomen in obseg nekaterih imen, za katere avtor za zdaj ni našel ustreznega odgovora, denimo imen kot so *Geys Rucken*, *Quadrata* ali *Tevfls Garten*, pri čemer ima slednje celo latinsko alonimsko različico *Hortus Diaboli*.

Monografija je prosto dostopna na spletnem naslovu: <https://doi.org/10.3986/9789610504368>.

Drago Kladnik

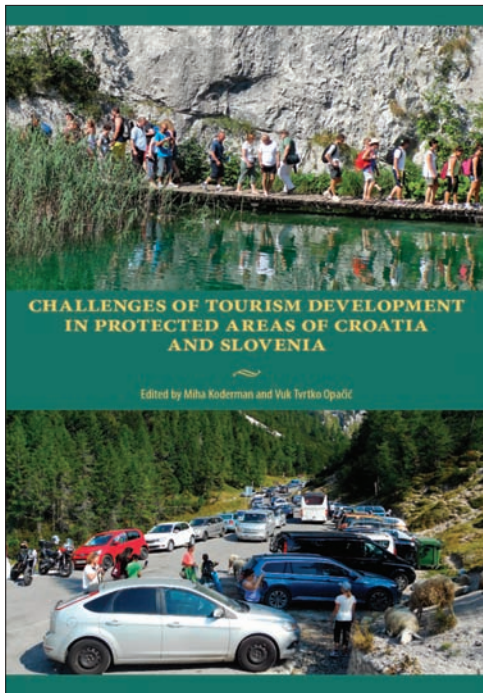
Miha Koderman, Vuk Tvrtko Opačić (urednika):

Challenges of tourism development in protected areas of Croatia and Slovenia

Koper, Zagreb 2020: Založba Univerze na Primorskem in Hrvatsko geografsko društvo, 266 strani, ISBN 978-961-7055-08-5 (elektronski vir)

V zadnjih letih je mogoče opaziti večje povpraševanje po turističnih in rekreacijskih dejavnostih v zavarovanih območjih narave, ki imajo številne pozitivne, prav tako pa tudi negativne vplive na okolje. Upravljalci zavarovanih območij se večkrat znajdejo v geografom dobro znani dilemi: kako ohraniti naravno dediščino, hkrati pa poskrbeti za razvoj zavarovanih območij in s tem omogočiti rast njihove rekreacijske vloge. V zadnjem desetletju skoraj vse gospodarske dejavnosti stremijo k implementaciji koncepta trajnostnega razvoja, prav tako tudi turizem. Koncept je sicer v splošnem dobro sprejet in na nekaterih zavarovanih območjih že uspešno vpeljan, po drugi strani pa lahko vidimo, da je njegovo razumevanje neustrezno glede na teoretična izhodišča. Slovenija in Hrvaška sta v nekdanji Socialistični federativni republiki Jugoslaviji imeli enak socialnoekonomski kontekst razvoja, po osamosvojitvi in obdobju tranzicije pa sta se soočili z različnimi razvojnimi fazami in sta zato zanimivi za primerjavo prostorskega razvoja turizma v zavarovanih območjih narave, saj sta pri tem sprejeli različne pristope za upravljanje in razvoj zavarovanih območij.

Znanstvena monografija preučuje prostorski razvoj turizma v izbranih zavarovanih območjih obeh obravnavanih držav, pri čemer so bile uporabljene različne kvalitativne in kvantitativne metode – izpostavimo lahko na primer metodo poglobljenih intervjujev s ključnimi predstavniki turističnih deležnikov

v zavarovanih območjih pri posameznih študijah primerov ter uporabo GIS-a pri kartografskih prikazih. Monografija predstavi primere dobrih praks ter omejitve, ki jih lahko predstavljajo razvojne politike, v njej pa najdemo tudi predloge in priporočila za nadaljnji razvoj in skladno upravljanje turizma v zavarovanih območjih. Osrednja pozornost je namenjena geografski primerjalni analizi prostorskega razvoja turizma v slovenskih in hrvaških zavarovanih območjih narave, pri čemer je bil eden glavnih ciljev, poleg opredelitve podobnosti in razlik v razvoju turizma, opredelitev vpliva turizma v izbranih študijah primerov.

Monografija v svojem začetku najprej predstavi kategorije zavarovanih območij narave, kot jih je opredelila Svetovna zveza za varstvo narave (IUCN) ter kategorije zavarovanih območij v Sloveniji in na Hrvaškem. Pojasnjen je namen posameznih kategorij v slovenski in hrvaški zakonodaji, s čim lahko bralci primerjajo in ocenijo možnosti njihovega vrednotenja v turizmu. Pomemben (vendar največkrat zaviralni) razvojni dejavnik v turizmu je promet in prometna infrastruktura na vseh vrstah turističnih območij, vključno z zavarovanimi, čemur se na primeru Hrvaške posveča drugo poglavje. V tretjem in četrtem poglavju sta predstavljeni študiji o t. i. nosilcih turizma, to so narodni parki z visokim številom obiskovalcev, ki zajemajo širše območje okoli samega zavarovanega območja, na primeru hrvaških narodnih parkov Krka in Mljet. Širše območje narodnega parka Krka se v zadnjem času sooča z intenzivnim razvojem podeželskega turizma, severozahodno območje otoka Mljet pa je od njegove razglasitve za narodni park leta 1960 postalo izjemno priljubljeno za turistični obisk. V tem poglavju je predstavljena raziskava o vplivu turizma na demografski razvoj otoka s poudarkom na družbeno-ekonomski preobrazbi in pritisku turizma na lokalno skupnost. Peto poglavje govori o vplivu podnebnih sprememb na zavarovana območja ob slovenski obali na primeru Krajinskih parkov Sečoveljske soline, Strunjan in Debeli rtič ter Naravnega rezervata Škocjanski zatok, ki predstavljajo »otoke narave« na večinoma urbaniziranem obmorskem delu slovenske Istre. Šesto poglavje se osredotoča na oceno privlačnosti naravnih znamenitosti in njihovo turistično dostopnost s ciljem preučitve možnosti za raz-

voj naravoslovnega turizma na podeželskem območju Kraškega roba, sedmo poglavje pa obravnava počitniška bivališča kot obliko rekreacije (in potencialno turizma) v zavarovanih območjih Nature 2000 na primeru zaselka Sviščaki pod Snežnikom, najvišje slovenske gore, ki ne leži na območju slovenskih Alp. Osmo poglavje opisuje preobrazbo prej degradiranega območja v bližini koprškega pristanišča v Naravni rezervat Škocjanski zatok, ki je s postopkom postopne renaturizacije mokrišča postalo zavarovano območje z izobraževalno in turistično-rekreacijsko funkcijo. Deveto poglavje je namenjeno prostorskemu načrtovanju turizma v zavarovanih območjih v Sloveniji in pregledu načrtovanja od državne do lokalne ravni na primerih Naravnega rezervata Škocjanski zatok, Lipice (Natura 2000) in Regijskega parka Škocjanske jame. Deseto poglavje opisuje povezavo med razvojem, upravljanjem in upravljaljskimi politikami v Narodnem parku Plitviška jezera, ki je najbolj obiskano zavarovano območje na Hrvaškem, le-to pa je predstavljeno po razvojnih fazah turizma po Butlerjevem modelu Razvojnega cikla turističnega kraja (TALC), predstavljeni pa so tudi upravljaljski pristopi.

Zadnje poglavje strne ugotovitve že prej predstavljenih raziskav, ki jih smiselno vključi v priporočila za prihodnje upravljanje zavarovanih območij v skladu s konceptom trajnostnega razvoja turizma. Raziskovalci, upravljalci zavarovanih območij in drugi zainteresirani bralci lahko do knjige dostopajo na spletni povezavi: <http://www.hippocampus.si/ISBN/978-961-7055-08-5.pdf>.

Branka Razpet

David Bole (urednik):

Velenje, industrijsko mesto v preobrazbi
CAPACities 4

Ljubljana 2020: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 227 strani,
 ISBN 978-961-05-0261-6 (tiskana različica), ISBN 978-961-05-0262-3 (elektronski vir)

Monografija Velenje, industrijsko mesto v preobrazbi, je izšla kot četrta knjiga v knjižni zbirki CAPACities, kjer so zbrane knjige z rezultati projektov s področja urbane geografije, trajnostnega razvoja, kulturne dediščine in podobnih vsebin. V monografiji so zbrani prispevki o prostorskem in časovnem razvoju Velenja na podlagi rezultatov raziskovalnega projekta *BRIGHT FUTURE* v okviru programa Obzorje 2020. Avtorji poglavij z vidika različnih raziskovalnih področij (težišče je na geografiji, vendar so prispevki povezani tudi z zgodovino, sociologijo, umetnostjo in agronomijo) celostno osvetljujejo raznolike vidike razvoja Velenja.

V monografiji se obravnava razvoj Velenja kot industrijskega mesta, ki je nastalo ob premogovniku in skupaj s tovarno Gorenje v družbenogospodarskih razmerah socialistične Jugoslavije. V sedemnajstih prispevkih so osvetljene značilnosti prostorskega in časovnega razvoja mesta, ki pa se je kljub deindustrializaciji in razvoju tržnega, v storitve usmerjenega gospodarstva, uspelo prestrukturirati v sodobno industrijsko mesto z izvozno gospodarsko usmeritvijo. Zaradi svoje prostorske in družbene zasnove, zaznamovane s socialističnimi in modernističnimi potezami, ima danes med slovenskimi mesti sloves »posebneža«.

Rdeča nit je kritično vrednotenje dosedanjih in prihodnjih razvojnih virov Velenja z okolico. V uvodnih treh prispevkih osvetljuje vpliv zgodovinskih, pokrajinskih in geografskih dejavnikov na razvoj mesta. Osrednji del v štirinajstih prispevkih analizira položaj Velenja z vidika sistema središčnih naselij, lege v prometni mreži, gospodarske podobe, arhitekturne zasnove, družbenih inovacij in demografskih trendov. Nekatera poglavja osvetljujejo tudi doslej nekoliko spregledane plati mesta, kot so na primer urbano vrtičkarstvo, ekološka prizadevanja, turistični potenciali, govornica simbolov, prostorske spremembe zaradi rudarstva in navsezadnje tudi premikov v družbeni strukturi vrednot.

V monografiji so poleg preučevanja obstoječih razmer nakazane tudi razvojne smeri, ki jih avtorji prispevkov priporočajo za načrtovanje nadaljnjih razvojnih korakov Velenja: poudarjen je pomen uporabe lastnih (endogenih) razvojnih virov ter participativni pristop pri načrtovanju in soodločanju o razvoju.

Prispevek pričujoče monografiji je v osvetlitvi vidikov mesta, ki lahko z ustreznim pristopom postanejo tudi razvojni potenciali. Knjigo odlikuje jasno razvidna rdeča nit in smiselno strukturirano zaporedje poglavij, ki so brez izjeme opremljeni s kakovostnimi fotografijami in grafikoni. Uporabljene so inovativne raziskovalne metode, v prispevkih pa hkrati odseva tudi delo na terenu, ki je bilo opravljeno med prebivalci Velenja. Bralec ima zato mesto nenehno pred očmi in niti za trenutek ne pozabi, da ima v rokah monografijo o družbenem organizmu v prostoru, ki živi z vsemi svojimi privlačnostmi in izzivi vred.

Monografija je prosto dostopna na spletnem naslovu: <https://doi.org/10.3986/9789610502623>.

Erik Logar

Matija Zorn, Blaž Komac, Rok Ciglič, Erik Logar (uredniki):

Domači odzivi na globalne izzive

Naravne nesreče 5

Ljubljana 2020: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 176 strani, ISBN 978-961-05-0266-1 (tiskana različica), ISBN 978-961-05-0267-8 (elektronski vir)

Monografija »Domači odzivi na globalne izzive« predstavlja že peti zvezek v knjižni zbirki Naravne nesreče, ki spremlja trienalni posvet Naravne nesreče v Sloveniji – Dan Bojana Ušeničnika v organizaciji Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU ter Uprave Republike Slovenije za zaščito in reševanje. Zaradi razmer, povezanih z razglasitvijo epidemije virusa COVID-19, je bil dogodek odpovedan, zato monografija s pomenljivim naslovom, predstavlja edini stik z deli avtorjev tokratnega posveta.

Osrednja nit monografije predstavlja most med znanostjo in politiko, ki se mora zavedati omejujočih posledic naravnih nesreč za razvoj in se jim s tem ustrezno izogniti oziroma prilagoditi. Posamezni

primeri odzivov na globalne izzive zato predstavljajo dobre prakse in pristope k obravnavi globalnih sprememb in trendov, ki pogojujejo nastanek naravnih nesreč ter pripravljenost družbe na odziv nanje.

Vsebina razkriva kar 14 različnih prispevkov, ki jih je skupaj pripravilo 26 avtorjev. Prvi prispevek se osredotoča na splošni pregled domačih odzivov na globalne izzive v Sloveniji in Evropi, predvsem z vidika upravljanja naravnih nesreč in njenih posledic skozi mednarodne ukrepe in uredbe. Drugi prispevek izpostavlja pomen Sendajskega monitoringa za obdobje 2015–2020, ter obseg poročanja Slovenije v Sendajskem okviru za zmanjšanje tveganja nesreč. Tretji prispevek predstavlja zasnovano in izvedbo sušnega uporabniškega servisa *Droughtwatch*, ki kot spletno orodje omogoča pregledovanje in analizo podatkov oziroma kazalnikov povezanih s sušo. Četrty prispevek je namenjen opredelitvi meteoroloških kazalnikov požarne ogroženosti gozdov v Sloveniji, ki temelji na kanadskem pristopu, del sistema pa je tudi spletna aplikacija za pregled dnevnih napovedi požarne ogroženosti gozdov. Peti prispevek predstavlja podobne aplikativne rezultate kot predhodni, vendar se osredotoča na dolgoletno naraščanje toplotnih obremenitev v okviru projekta *Heat-Shield*, kjer so analizirali podatke sedmih meteoroloških postaj v obdobju 1961–2017. Šesti prispevek se posveča analizi snežnih plazov s smrtnimi žrtvami v Sloveniji po letu 1990, kjer avtorji ugotavljajo temeljne značilnosti snežnih plazov, ki so jih razvrstili na šest nevarnostnih vzorcev. Sedmi prispevek ugotavlja ogroženost izbranih enot kulturne dediščine z vidika različnih naravnih nevarnosti na primeru občine Kočevje. Osmi prispevek analizira vpliv žariščnih mehanizmov potresov v Krnskem pogorju, ki so imeli veliko posledic v lokalnem okolju v letih 1998 in 2004. Deveti prispevek se opredeljuje do hidrološkega odraza podnebnih sprememb v Podravju ter razporeditvi pretokov in posledično poplav na tem območju. Deseti prispevek prikazuje zaznavo potresne ogroženosti pri stanovalcih nekaterih stolpnic v Ljubljani, ki ne ustrezajo sodobnim predpisom potrebne varnosti. Enajsti prispevek izpostavlja pomen učinkovitega komuniciranja informacij za prilagajanje na podnebne spremembe, predvsem z vidika Komisije za klimatologijo pri Svetovni meteorološki organizaciji. Dvanajsti prispevek predstavlja teoretične in praktične pristope k vodenju večorganizacijskega

odziva na kompleksne nesreče, ki lahko vključujejo tudi več deset različnih organizacij. Trinajsti prispevek izpostavlja staranje prebivalstva v Sloveniji kot izziv na področju pripravljenosti na naravne nesreče na primeru usposabljanja iz prve pomoči. Sklepni, štirinajsti prispevek, pa obravnava identifikacijo osebnih spodbujevalnih in zaviralnih dejavnikov za (ne)nudenje prve pomoči v Sloveniji. Pestrost zbranih prispevkov v monografiji s tem podčrtuje napredek slovenske znanosti in spoznanja ob odzivih na naravne nesreče, ki pogosto izhajajo iz vzrokov globalnih sprememb, ki se odražajo na lokalni ravni.

Monografija je obenem posvečena dr. Milanu Orožnu Adamiču (1946–2018), ki je bil pobudnik in prvi vodja Oddelka za naravne nesreče Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU.

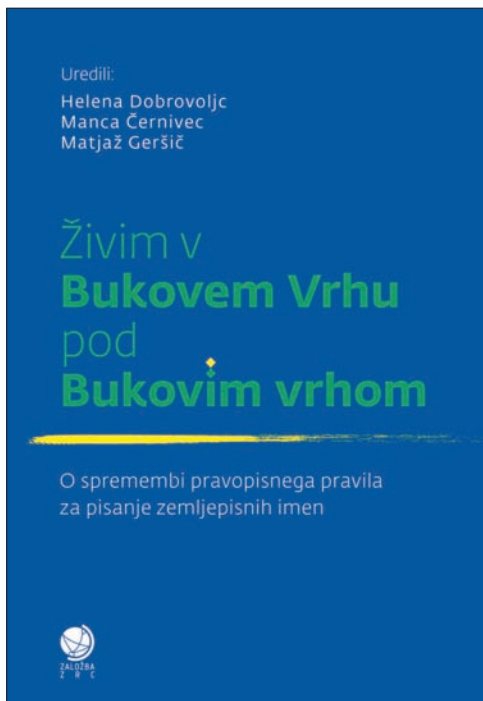
Monografija je prosto dostopna na spletnem naslovu: <https://doi.org/10.3986/9789610502678>.

Jure Tičar

Helena Dobrovoljc, Manca Černivec, Matjaž Geršič (uredniki):

Živim v Bukovem Vrhu pod Bukovim vrhom. O spremembi pravopisnega pravila za pisanje zemljepisnih imen

Ljubljana 2020: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša in Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 90 strani, ISBN 978-961-05-0437-5 (tiskana različica), ISBN 978-961-05-0432-0 (elektronski vir)

V okviru prenove pravopisnih pravil pod vodstvom Pravopisne komisije pri SAZU in ZRC SAZU se je izpostavil problem zapisovanja začetnice v neprvih sestavinah zemljepisnih imen, saj se pogosto pojavijo dvomi o tem, ali gre za lastno ali občno ime, na primer *Kočevski Rog* ali *Kočevski rog*. Zato je bila že leta 2015 ob srečanju predstavnikov Pravopisne komisije pri SAZU in ZRC SAZU ter Komisije

za standardizacijo zemljepisnih imen Vlade Republike Slovenije dana pobuda za spremembo pravopisnega pravila, ki določa pisanje začetnice v neprvih sestavinah zemljepisnih imen. Sodelovanje je leta 2019 privedlo do organizacije zanimivega posveta *Srečanje dveh komisij*, na katerem so se soočila različna, tudi nasprotujoča si, mnenja. Zaradi tega je bila na temelju srečanja kasneje izvedena obširna anketa o izzivu zapisovanja zemljepisnih imen. Vanjo so bili vključeni številni strokovnjaki različnih področij. Izhodišča za pripravo ankete in nadaljnega dela pa predstavlja prav pričujoča knjiga. V uvodnem spremnem besedilu *Pravopisna reforma in jezikovni uporabniki* (avtorica Manca Černivec) so glede na predstavljena stališča udeležencev posveta zapisani predlogi, ki so bili predstavljeni anketiranim. Anketa je sicer že zaključena.

V knjigi je veliko zanimivih pogledov na pisanje zemljepisnih imen, a naj na tem mestu na kratko predstavimo dve.

Najprej omenimo poglavje, ki so ga pripravili geografi. V poglavju *Geografski pogled na pisanje velike in male začetnice pri večbesednih zemljepisnih imenih* so avtorji Matjaž Geršič, Drago Kladnik in Drago Perko najprej predstavili preteklo delo geografov na področju zemljepisnih imen ter sodelovanje pri oblikovanju pravopisnih pravil, nato pa predstavili tudi aktualno mnenje širše geografske stroke glede zapisovanja zemljepisnih imen. Tega so pridobili s pomočjo kratke spletne ankete, v kateri so anketirane povprašali za mnenje, ali naj se pravila zapisovanja zemljepisnih imen poenostavijo (in se vsi deli zemljepisnih imen, razen predlogov, pišejo z veliko začetnico), ohranijo kot so ali pa spremijo le delno (in se z veliko začetnico piše vse dele imena le pri naseljih). Anketo je v celoti izpolnilo 219 anketirancev. Rezultati so pokazali, da rahla večina anketiranih podpira ohranitev obstoječih pravil, malenkost manj pa je takih, ki podpirajo širšo poenostavitev zapisov, torej vse z veliko začetnico. Delnim spremembam je naklonjenih najmanj anketiranih.

Zanimivo je tudi poglavje Helene Dobrovoljc z naslovom *Težavnost pravopisnih reform v dobi jezikovne ustaljenosti*. V njem je predstavljena analiza pojava nekaterih večbesednih zemljepisnih imen v besedilih korpusih. Za primer lahko navedemo različici zapisa imen *Goriška brda/Goriška Brda* in *Kočevski rog/Kočevski Rog*. Po obstoječih pravilih pišemo obe imeni z malo začetnico pri drugi besedi, po pregledu korpusa pa se je izkazalo, da je v prvem primeru dejansko večkrat uporabljeno ime *Goriška brda*, v drugem pa *Kočevski Rog*. V slednjem primeru gre po citiranih virih za dejstvo, da je pokrajina ime Rog (brez oznake 'kočevski') nosila samostojno do druge svetovne vojne.

Ostale zanimive podatke, kot so pogostosti zapisov zemljepisnih imen, podrobni rezultati geografske ankete, ter mnenja vseh piscev prispevkov, skupaj je zbranih osem prispevkov desetih avtorjev, bo bralec našel v knjigi, ki v celoti dostopna tudi v elektronski obliki na spletnih straneh Založbe ZRC: <https://doi.org/10.3986/9789610504320>.

Rok Ciglič